

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

« 29 »

05 2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи

Олег МАРЕНКОВ

« 29 »

05

2025 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ
для здобуття ступня доктора філософії
на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня
спеціаліста)
за спеціальністю С5 «Соціологія»

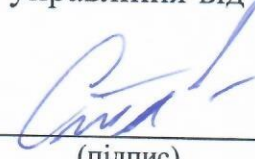
Розглянуто на засіданні вченої ради
факультету суспільних наук і міжнародних відносин
від «07» квітня 2025 р.; протокол № 10
Голова вченої ради Віталій КРИВОШЕЇН

Внесено: кафедрою політології, соціології та публічного управління

Укладачі програми:

1. Ніколенко В.В., доктор соціологічних наук, доцент, гарант освітньої програми, професор кафедри політології, соціології та публічного управління
2. Кривошеїн В.В., доктор політичних наук, професор, декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин
3. Ходус О.В., доктор філософських наук, кандидат соціологічних наук, доцент, професор кафедри політології, соціології та публічного управління

Програма вступного іспиту ухвалена на засіданні кафедри політології, соціології та публічного управління від «26» березня 2025 р.; протокол № 9

В.о. завідувача кафедри (Сергій СТАВЧЕНКО)
(підпис) (ім'я та прізвище)

та на засіданні науково-методичної ради факультету суспільних наук і міжнародних відносин від «04» квітня 2025 р.; протокол № 9

Голова науково-методичної ради (Іван ГОЛОВКО)
(підпис) (ім'я та прізвище)

1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Вступний іспит до аспірантури передбачає перевірку здатності вступника до опанування освітньої програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей за спеціальністю С5 «Соціологія»

Результати вступного іспиту зараховуються для конкурсного відбору осіб, які на основі освітнього ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) вступають на навчання для здобуття ступня доктора філософії.

Вступні випробування проводяться за рішенням екзаменаційної комісії за білетами. Для підготовки відповіді використовують екзаменаційні листки, що зберігаються в особовій справі вступника.

З програмою вступних випробувань, переліком питань, порядком проведення вступних випробувань за спеціальністю С5 «Соціологія» вступники мають змогу ознайомитися на офіційному сайті ДНУ.

Результати проведення вступного випробування оформляються протоколом, у якому фіксуються екзаменаційні питання. На кожного вступника ведеться окремий протокол. Протоколи прийому вступних випробувань після затвердження зберігаються в особовій справі вступника.

Узагальнена структура вступного іспиту

№	Найменування розділу
1	Історія соціології
2	Загальнотеоретична соціологія
3	Методологія та програмування соціологічних досліджень

2. ТЕМАТИКА ОЦІНЮВАННЯ

ДЕТАЛІЗОВАНА СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

(питання, запропоновані для вступників в аспірантуру за спеціальністю 05 «Соціологія»)

Розділ 1. Історія соціології

Основні етапи історії соціологічної думки.

Учення Платона про суспільство.

Проблеми суспільства, людини та сенсу її життя в творчості Аристотеля.

Соціальне знання у добу Середньовіччя.

Становлення елементів соціального знання в XV-XVI ст.

Соціальні концепції Т. Гоббса та Дж. Локка.

Соціальні концепції французької Просвітництва.

Емпіричні соціальні дослідження XIX - початку XX ст. та їх роль в становленні соціології.

О. Конт - засновник позитивістської соціології.

Соціологічна концепція Г. Спенсера.

Соціологічні погляди Е. Дюркгейма.

Соціологічні погляди М.Вебера.

Соціологічна система В. Парето.

Структурно-функціональна соціологія Т. Парсонса і Р. Мертона.

Соціальні доктрини фрейдизму, неофрейдизму і постфрейдизму.

Соціологічні погляди Е. Гідденса.

Критична теорія Ю. Габермаса.
Соціологія П. Бурд'є.
Постструктуралістська соціологія М. Фуко.
Основні етапи історії української соціологічної думки.
Українська соціальна думка XVII - першої половини XIX ст.
Соціологічна думка в Україні наприкінці XIX - початку XX ст.

Розділ 2. Загальнотеоретична соціологія

Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.
Об'єкт, предмет і функції соціології.
Соціальні закони та їхня класифікація.
Соціологічні категорії та їхня класифікація.
Поняття суспільства та його класифікація.
Сутність модернізації та її різновиди.
Поняття соціальної структури суспільства та її основні елементи.
Поняття соціального класу та його типологія.
Соціальна стратифікація та її різновиди.
Поняття соціального інституту та їхня класифікація.
Сутність та умови процесу інституціоналізації.
Функції та дисфункції соціальних інститутів.
Поняття, принципи та типологія соціальних організацій.
Сутність поняття «особистість».
Соціалізація особистості: поняття, умови, механізми.
Первинна та вторинна соціалізація особистості.
Соціальна ідентифікація та ідентичності особистості.
Феномен покоління в соціології.
Культура як предмет соціологічного вивчення
Норми і цінності як структурні компоненти культури.
Типологія культури.
Стильова диференціація культури.
Соціодинаміка культури та її джерела.
Атрибути (властивості) політики: поняття, основні групи.
Поняття та легітимність політичної влади.
Соціологічні аспекти дослідження політичного режиму.
Поняття та типологічні характеристики сучасної держави.
Моделі політичної організації суспільства.
Поняття, соціальна природа, функції політичних партій та їхня типологія.
Групи інтересів та групи тиску як конституенти громадських об'єднань.

Поняття, функції, рівні, види, агенти, етапи політичної соціалізації особистості.

Поняття, функції, типи, структура політичної культури.

Форми політичної участі.

Вибори та виборчий процес як предмет соціологічного вивчення.

Електоральна установка, електоральна поведінка та електоральний простір.

Основні напрями інформаційно-аналітичного забезпечення виборчих кампаній.

Соціологічна доктрина права.

Поняття, основні ознаки, соціальні функції права.

Сутність правової норми, її специфічні риси, структура та функції.

Правова поведінка: ознаки, види, суб'єкти.

Правова свідомість: сутність, структура, рівні.

Правова культура: сутність, рівні, елементи, види.

Поняття девіації, її різновиди, форми, функції.

Західні теорії девіантної поведінки.

Соціальний контроль: сутність, форми, види, моделі.

Корупція як суспільна девіація: сутність та форми.

Соціологічні теорії злочинності. Сутність делінквентної субкультури.

Розділ 3. Методологія та програмування соціологічних досліджень

Соціологічне дослідження: поняття, основні етапи проведення, види.

Програма соціологічного дослідження: поняття, функції, структура.

Вибірка у соціологічному дослідженні.

Опитування як метод збору соціологічної інформації.

Аналіз документів в соціології.

Програмне забезпечення процесу обробки соціальної інформації.

Використання статистичних методів у соціології.

Види та форми графічного зображення соціологічних даних.

Методологічні та методичні засади вимірювання в соціології.

Шкали та шкалювання в соціології.

Соціальна прогностика: основні поняття, функції, принципи.

Типи соціальних прогнозів.

Предметне поле, специфіка та пізнавальні можливості якісної методології.

Загальна характеристика та види інтерв'ю в якісних дослідженнях.

Біографічний метод в якісних дослідженнях: різновиди та особливості застосування.

Етнографічний метод в якісній соціології.

Види та особливості проведення case-study.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

До розділу № 1 «Історія соціології»

1. Західноєвропейська теоретична соціологія XX ст. Словник / за ред. В.С. Бакірова; М.Д. Култаєва, І.І. Шеремет (уклад.). Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2003. 296 с.
2. Історія української соціології. XIX-XXI: навчальний посібник / за редакцією В.П. Степаненка і К.В. Батаєвої. Київ: Інститут соціології НАН України, 2023. 566 с.
3. Історія соціології. Навчальний посібник / за редакцією І.П. Рушенка. Харків: ТОВ «Планета-Прінт», 2019. 442 с.
4. Історія соціології (у 2-х кн.): навчальний посібник / О.А. Рахманов, С.С. Бульбенюк, Ю.М. Манелюк. Київ: КНЕУ, 2017. 279 с.
5. Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. Європейська теоретична соціологія XX-XXI століття: навч. посібник для студ. ВНЗ. Харків 2008. 400 с.
6. Рожанська Н.В. Загальна соціологічна теорія: навч. посіб. / Н.В. Рожанська, О.М. Дрожанова, О.А. Онофрійчук за наук. ред. І.А. Мейжис, В.Л. Гавелі. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 336 с.
7. Соціологія: терміни, поняття, персоналії: навч. словник-довідник / уклад. В.М. Піча, Ю.В. Піча, Н.М. Хома та ін.; 2-ге вид., стереотип. Львів: Новий світ - 2000, 2004. 480 с.

До розділу № 2 Загальнотеоретична соціологія»

1. Волович В.І. Соціологія: підручник. Київ: ЦУЛ, 2021. 808 с
2. Культура – суспільство – особистість: Навчальний посібник / за ред. Л.Скокової. К., 2006. 396 с
3. Лобанова А.С., Грабовець І.В., Кучерявенко Л.В. Соціологія культури: Навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2008. 131 с.
4. Ручка, А.О. Соціологія культури в новому тисячолітті : навч.–метод. посіб. для виклад. та студ. / А.О. Ручка, В.В. Танчер, Ю.Г. Сорока. Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2002. 160 с
5. Рожанська Н.В. Загальна соціологічна теорія: навч. посіб. / Н.В. Рожанська, О.М. Дрожанова, О.А. Онофрійчук за наук. ред. І.А. Мейжис, В.Л. Гавелі. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 336 с.
6. Соціологія: підручник / За ред. В.Г. Городяненка. Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. 600 с.

7. Соціологія: теорії середнього рівня. Навчальний посібник / за редакцією Ю.Ф. Пачковського. Київ: Каравелла, 2020. 356 с.
8. Соціологія культури: навч. посібник / О. М. Семашко, В. М. Піча, О. І. Погорілий та ін.; за ред. О. М. Семашко, В. М. Піча. К.: Каравела, Львів: Новий світ, 2000-2002. 340 с.
9. Соціологія: терміни, поняття, персоналії: навч. словник-довідник / уклад. В.М. Піча, Ю.В. Піча, Н.М. Хома та ін.; 2-ге вид., стереотип. Львів: Новий світ - 2000, 2004. 480 с.
10. Сорока Ю. Соціологія культури: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 136 с.
11. Титаренко О.О. Соціологія: навчальний посібник. Київ: Дакор, 2020. 210 с.
12. Соціологія: теорії середнього рівня. Навчальний посібник / за редакцією Ю. Ф. Пачковського. Київ: Каравелла, 2020. 356 с.
13. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.

До розділу № 3 «Методологія та програмування соціологічних досліджень»

1. Головаха Є., Дембицький С. (ред.) Комплексні вимірювальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 405 с.
2. Дембицький С.С. Методи соціологічного дослідження. Енциклопедія Сучасної України. Редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. URL: <https://esu.com.ua/article-66719>
3. Костенко Н., Іванов В. Досвід контент-аналізу: Моделі та практики. К.: Центр вільної преси. 2003. 200 с.
4. Методи соціологічного дослідження. С. С. Дембицький. *Енциклопедія Сучасної України*. Редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. URL: <https://esu.com.ua/article-66719>
5. Опитування громадської думки / За ред. Н.В. Паніної. К.: Інститут соціології НАН України, 2003. 80 с.
6. Паніотто В.І., Максименко В.С., Харченко Н.М. Статистичний аналіз соціологічних даних. Київ: Вид. дім «КМ Академія», 2004. 269с.
7. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: підручник. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2017. 342 с.

4. СТРУКТУРА БІЛЕТУ

Кожний білет вступного іспиту містить **3 відкриті питання** (по одному з кожного розділу), що потребують розгорнутої відповіді.

Рівень знань вступників оцінюється екзаменаційною комісією за 200-бальною системою.

Тривалість вступного іспиту – 3 години

Розподіл питань у білеті:

Розділ	Кількість питань у білеті	Кількість балів за відповідь на питання
Історія соціології	1	50
Загальнотеоретична соціологія	1	100
Методологія та програмування соціологічних досліджень	1	50
Максимальна кількість балів : 200		

Критерії оцінки відповідей

Відповідь на питання розділу № 1 «Історія соціології» оцінюється за 50-бальною шкалою:

30-33 бали виставляється вступнику до аспірантури, який демонструє знання в обмеженому обсязі, не знає значної частини програмного матеріалу. основних понять з соціології, допускає значну кількість істотних помилок з викладення програмного матеріалу, не спроможний розв'язувати практичні суспільні ситуації.

34-36 бали виставляється вступнику до аспірантури, який демонструє знання в неповному обсязі, слабко орієнтується у програмному матеріалі, не знає основних понять з соціології, допускає істотні помилки з викладення програмного матеріалу, відчуває значні труднощі при розв'язанні практичних суспільних ситуацій.

37-40 бали виставляється вступнику до аспірантури, який знає лише основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає недоліки у використанні соціологічних теорій і відчуває труднощі при вирішенні суспільних проблем. Нездатний до аналізу та узагальнення соціальних явищ.

41-45 бали виставляється вступнику до аспірантури, який твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, який не допускає істотних недоліків у відповіді на поставлені запитання. У відповідях користується лише основною літературою, підручниками, посібниками.

46-50 балів виставляється вступнику до аспірантури, який глибоко та міцно засвоїв програмний матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно й логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується соціологічна теорія із суспільною практикою. При цьому вступник не зазнає труднощів з відповіддю на поставлені завдання. Правильно використовує чинну нормативну базу з організації та якості соціологічних досліджень, показує обізнаність з монографічною літературою, інформаційними джерелами в галузі соціології.

Відповідь на питання розділу № 2 «Загальнотеоретична соціологія» оцінюється за 100-бальною шкалою:

60-63 бали виставляється вступнику до аспірантури, який демонструє знання в обмеженому обсязі, не знає значної частини програмного матеріалу. основних понять з соціології, допускає значну кількість істотних помилок з викладення програмного матеріалу, не спроможний розв'язувати практичні суспільні ситуації.

64-74 бали виставляється вступнику до аспірантури, який демонструє знання в неповному обсязі, слабко орієнтується у програмному матеріалі, не знає основних понять з соціології, допускає істотні помилки з викладення програмного матеріалу, відчуває значні труднощі при розв'язанні практичних суспільних ситуацій.

75-81 бали виставляється вступнику до аспірантури, який знає лише основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає недоліки у використанні соціологічних теорій і відчуває труднощі при вирішенні суспільних проблем. Нездатний до аналізу та узагальнення соціальних явищ.

82-89 бали виставляється вступнику до аспірантури, який твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, який не допускає істотних недоліків у відповіді на поставлені запитання. У відповідях користується лише основною літературою, підручниками, посібниками.

90-100 балів виставляється вступнику до аспірантури, який глибоко та міцно засвоїв програмний матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно й логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується соціологічна теорія із суспільною практикою. При цьому вступник не зазнає труднощів з відповіддю на поставлені завдання. Правильно використовує чинну нормативну базу з організації та якості соціологічних досліджень, показує обізнаність з монографічною літературою, інформаційними джерелами в галузі соціології.

Відповідь на питання розділу № 3 «Методологія та організація соціологічних досліджень» оцінюється за 50-бальною шкалою:

30-33 бали виставляється вступнику до аспірантури, який демонструє знання в обмеженому обсязі, не знає значної частини програмного матеріалу. основних понять з соціології, допускає значну кількість істотних помилок з викладення програмного матеріалу, не спроможний розв'язувати практичні суспільні ситуації.

34-36 бали виставляється вступнику до аспірантури, який демонструє знання в неповному обсязі, слабо орієнтується у програмному матеріалі, не знає основних понять з соціології, допускає істотні помилки з викладення програмного матеріалу, відчуває значні труднощі при розв'язанні практичних суспільних ситуацій.

37-40 бали виставляється вступнику до аспірантури, який знає лише основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає недоліки у використанні соціологічних теорій і відчуває труднощі при вирішенні суспільних проблем. Нездатний до аналізу та узагальнення соціальних явищ.

41-45 бали виставляється вступнику до аспірантури, який твердо знає програмний матеріал, грамотно і по суті викладає його, який не допускає істотних недоліків у відповіді на поставлені запитання. У відповідях користується лише основною літературою, підручниками, посібниками.

46-50 балів виставляється вступнику до аспірантури, який глибоко та міцно засвоїв програмний матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно й логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується соціологічна теорія із суспільною практикою. При цьому вступник не зазнає труднощів з відповіддю на поставлені завдання. Правильно використовує чинну нормативну базу з організації та якості соціологічних досліджень, показує обізнаність з монографічною літературою, інформаційними джерелами в галузі соціології.

При остаточній оцінці (за 200-бальною системою) результатів виконання завдання враховується здатність вступника:

- застосувати правила, закони, методи, принципи соціології при розв'язанні конкретних ситуацій;
- аналізувати і оцінювати суспільні факти, події;
- викладати матеріал відповіді на поставлені запитання логічно, послідовно з демонстрацією соціологічного світогляду та мислення.